

Skovdyrkeren

Nr. 22
Oktober 2013

SKOVDYRKERNE

Skovdyrker som livsstil

I Vendsyssel ligger et af landets største og mest interessante skovrejsningsprojekter. Det er lavet uden statstilskud i et tæt samarbejde mellem en passioneret jæger/naturelsker og en af vore skovfogeder.

Ordreudstedelse. Lars William Rosenmeier til venstre, hans skovfoged Hans Christian Graversgaard til højre. Foto: Per Hilbert

‘Skovdyrker som livsstil’ skrev en landbrugsavis i 1997 i forbindelse med en artikel om Lars W Rosenmeier og hans ejendom Egedal ved Hjallerup. Det var en ganske rammende karakteristik.

I 1972 købte Lars W. Rosenmeier en landbrugsejendom på 72 tdr. land. ‘Egnens dårligste gård’, sagde man. Rosenmeier var dengang med i et familiefirma med engrosalg af elektronik i Nørre Sundby, så købet skete ikke for at drive landbrug, men for at lave en skov – en skov, hvor han blandt andet kunne dyrke sin store interesse for jagt. Interessen for jagt og natur stammer helt fra barndommen, og interessen for skov kom til i de år,

hvor han boede i Langdal plantage, hvor han samtidig havde lejet jagten.

For sit store arbejde med opbygning af en spændende skovejendom fik Lars Rosenmeier allerede i 1992 Naturprisen af Fonden for Træer og Miljø. Siden er ejendommen bare blevet stadig bedre, og den oprindelige skovrejsning har nu karakter af en egentlig skov – en rigtig produktionsskov.

Naturinteressen afsløres i boligen midt i skoven, der – foruden de obligatoriske trofæer – indeholder et utal af udstoppede dyr fra den danske natur, samlet gennem

mange år. Der er kongeørn, havørn, fiskeørn, hvepsevåge, musvåge, stor hornugle, de tre slags bekkasiner og mange flere. Desuden flere ræve, blandt andet landets hidtil største ræv på 13,2 kg, som Rosenmeier har skudt på ejendommen.

Boligen har desuden et hundefsnit til de p.t. kun fire hunde, samt et lille slagteri til nedlagt vildt. I skoven er opsat flere hundrede fuglekasser, hvis indbyggere er med til at holde insektbestanden nede.

I øvrigt har jagtinteressen været udøvet som konsortie-medlem i Hjardemål klitplantage og på utallige jagtture til Skotland. Yndlingsvåbnet har været en enkeltskuds-riffel. Det skulle være nok med et enkelt skud! Blandt andet har 5-600 stykker råvildt, 60 stykker kronvildt og rigtig mange ræve sørget for rutinen. Jagten på ejendommen er nu en udpræget reguleringsjagt.

Flere tilkøb

Men tilbage til skoven. Der er gennem årene købt naboarealer til, så man nu er oppe på 184 ha, hvoraf de 150 ha er tilplantet, mens godt 30 ha ligger som åbne engarealer. Der er etableret otte små og større søer på ejendommen. I alt er der handlet eller mageskiftet 38 gange i perioden. På et tidspunkt blev det i forbindelse med et tilkøb nødvendigt at pålægge fredskovspligt på det hele for at kunne komme videre.

Selv om fredskovspligten giver bindinger, så er den i det mindste pålagt, så der herved er skabt to selvstændige ejendomme, hvilket giver større handlefrihed fremover. Hvis det bliver aktuelt at købe mere til, vil dette blive lagt som en tredje ejendom.

Det er bemærkelsesværdigt, at der ikke er søgt tilskud til de mange etaper af skovrensning. Embedsmænd hø-

Anden generationsbevoksning med en lang række specielle træarter plantet i rør (bl.a. rød løn (Acer rubrum), ildløn (Acer ginnale), kastanie, tyrkisk hassel, rødeg m.fl.). Her er tænkt en del i farver på grund af placeringen langs vejen ind til boligen. Foto: Per Hilbert

rer nok ikke til Lars Rosenmeiers favoritter, og at skulle indrette sig efter disses anvisninger har nok ikke været en livret. Devisen har været: Man kan selv. Og når man selv betaler, så får man det, som man vil have det.

Skoven og samarbejdet med Graversgaard

Men hvordan vil man så have det? Her har Rosenmeier haft glæde af samarbejdet med skovfoged H.C. Graversgaard fra Skovdyrkerforeningen Nord-Østjylland, og Graversgaards mange idéer præger skoven.

Der er anvendt ganske mange specielle træarter. Indimellem de mere ordinære løv- og nåletræsbevoksninger er der således skovbevoksninger af valnød, ægte kastanie, fuglekirsebær, poppel, pære, tarmvridrøn med flere. Desuden juletræsproduktion i nordmannsgran, nobilis, sibirica, lasiocarpa og amabilis.

I en ny bevoksning er der sat enkelttræer af en lang række sjældnere træarter. Sat i ror for at undgå at genere vildtet med et hegn.

Ikke alt er gået godt – således var robinie ikke nogen stor succes. Men hvo intet vover, intet vinder. Og Rosenmeier har været tilstrækkelig nysgerrig og risikovillig til at lægge jord til diverse eksperimenter.

Der ligger således flere proveniensforsøg og demonstrationsplantninger på ejendommen. Således en stort anlagt plantning med fire provenienser af eg: Agder (norsk vintereg), Pederstrup (hollandsk stilkeg), Spessart (tysk vintereg) og Vestfold (mere norsk eg). I disse er opmærket og opstammet hovedtræer på ca. 6x6 meters afstand. Tilsammen udgør egebevoksningerne på Egedal formodentlig Vendsyssels største egeskov.

I arbejdet med skovdyrkingen på Egedal og i andre sammenhænge, har Graversgaard haft et tæt samarbejde med den danske professor i skovdyrking på Lunds Universitet, Jens Peter Skovsgaard (som egentlig er vendelbo).

På ejendommen er sat mellem 30 og 40 forskellige arter. Samlet er der omkring 60% nåletræ og 40% løvtræ. Og skoven er nu blevet så velvoksen, at der for tiden høstes 3-4.000 m³ flis om året.

Skovfoged H.C. Graversgaard i parcellen med Agder-eg i en demonstrationsplantning (et proveniensforsøg) på ejendommen. Der er udmærkede hovedtræer på 6 meters afstand. I egne er spredt indplantet små blokke af rødgraner – en sådan ses i baggrunden. Foto: Per Hilbert

‘Forceret kvalitets løvtræ’

H.C. Graversgaard har i en hel del år arbejdet med opstamning af løvtræer, og har udviklet et koncept, han kalder forceret kvalitets løvtræ (FKL). Systemet er blandt andet anvendt på Rosenmeiers ejendom.

Konceptet består i en kombination af en relativ hård hugst og en samtidig opstamning. Idéen bygger på den kendsgerning, at bredringede løvtræer ikke får dårligere vedkvalitet end smalringede, ofte tværtimod (modsat nåletræerne). Det er således, at vårveddet på alle træarter er åbent, idet det skal transportere en masse vand op til kronen, mens efterårsveddet er tættere og tungere. Et hurtigtvoksende nåletræ lægger især mere (let) vårved på, mens et hurtigtvoksende løvtræ især lægger (tungt) høstved på.

Systemet har til formål på kortest mulig tid at skabe økonomi i løvtrædyrkingen, og det er især velegnet til skovbrug, hvor ejeren selv har mulighed for udføre opstamningen.

I bestyrelsen for skovdyrkerforeningen

På grund af sine erfaringer som forretningsmand kombineret med den store interesse for plantning og natur blev Lars Rosenmeier i 1990 indvalgt i bestyrelsen for den daværende Skovdyrkerforeningen Vendsyssel – kort tid efter at han havde indmeldt sig i foreningen.

Han blev umiddelbart formand, en post han havde i 10 år. Han kom herved også med i ledelsen af De Danske Skovdyrkerforeninger, hvor han var næstformand i forretningsudvalget i 8 år. Her var han med til at give arbejdet retning og styrke.

Som en af sine sidste embedshandlinger i lokalforeningen fik Rosenmeier i år 2000 den triste opgave at skifte skovrideren ud efter et stort tab på juletræeksporten til Tyskland.

Tilbage til vildtet på ejendommen

Der står nu omkring 175 stk. råvildt, ca. 50 kron dyr samt en smule dåvildt på ejendommen. Den årlige afskydning er omkring 30 stykker råvildt og et mindre antal kron dyr.

Selv om skaderne indtil videre ikke er store, giver især kronvildtbestandens størrelse anledning til visse diskussioner med skovfoged Graversgaard, der ihærdigt forsvarer træproduktionens interesser. Men som Rosenmeier siger – med et glimt i øjet: 'Råvildtet skal være her, kronvildtet skal være her – men skovfogeder kan skiftes ud'. Basta!

Medlem af Skovdyrkerne

Lars William Rosenmeier

Navn og beliggenhed:	Egedal ved Hjallerup i Vendsyssel
Ejere:	Lars William Rosenmeier
Ejendommens størrelse:	184 ha, hvoraf 150 ha tilplantet
Driftsformål:	Opbygning af en skov- og naturejendom
Medlem siden:	1990. Bestyrelsesmedlem i Vendsyssel Skovdyrkerforening (nu del af Skovdyrkerforeningen Nord-Østjylland) fra 1990. Formand fra 1990-2000. Medlem af forretningsudvalget i De Danske Skovdyrkerforeninger 1992-2000.
Bruger Skovdyrkerne til:	Alt forefaldende, det vil sige rådgivning, planlægning, arbejdsudførelse og salg
Er medlem fordi:	»Alternativet var for dårligt. Jeg havde gode erfaringer fra en tidligere ejendom, Lunken plantage, som Skovdyrkerne passede. Jeg mente (og mener stadig), at der er mere gejst hos Skovdyrkerne. Men jeg synes i øvrigt, at Skovdyrkerne har markedsført sig for lidt«

Lars Rosenmeier. Medlem af Skovdyrkerne Nord-Østjylland siden 1990

De vilde agerhøns er tilbage på øen Orø!

For første gang i Danmark er en familieflok af agerhøns indfanget, ringmærket og genudsat. Den lille familie er med til at danne grundlaget for den fremtidige agerhønsbestand på Orø. Familieflokken er indfanget på Bregentved Gods. Foto: Danmarks Jægerforbund

Agerhønens tilbagegang i det åbne land irriterer og ærgrer landmænd og jægere. Et forsøg på øen Orø viser, at det faktisk er muligt at vende udviklingen med relativt simple midler. Forsøget omfatter nye, enkle former for vildtstriber samt den første indfangning og ud-sætning af vilde agerhøns i Danmark.

I 2011 startede lokale jægere og en enkelt lodsejer på Orø et vildtforvaltningsprojekt med det formål at undersøge, hvordan man enklest muligt får agerhønsbestandene op på et højere niveau. Projektet er støttet af 15. juni fonden. Skovdyrkerne Øst ved René Didriksen har været projektleder og faglig rådgiver på projektet, som nu er godt undervejs, og som ser ud til at lykkes.

Det behøver ikke være kompliceret

Projektet gennemføres hos landmand Lars Foverskov på øen Orø. Orø ligger i bunden af Isefjorden lidt nord for Holbæk by. Formålet med projektet er at genskabe og opretholde en vildtlevende bestand af agerhøns gennem etablering af konkrete driftmæssige tiltag på landbrugsarealerne. Formålet er at vise andre landmænd, at det faktisk er muligt at gennemføre en simpel og fornuftig vildtforvaltning også inden for enkeltbetalingens rammer.

Projektet baserer sig i modsætning til tidligere projekter ikke på omkostningstunge ressourcer til monitorering og forskningsmæssig validering. Man fokuserer i stedet på at fremskaffe praktisk anvendelig viden, og de konkrete tiltag, der har været integreret i den daglige drift i forsøgsperioden, vurderes efterfølgende med henblik på at inspirere andre lodsejere og konsulenter.

Simple vildtplejetiltag, der virker

Hovedkonklusionen i projektet er, at etableringen af terrænforbedringerne kan foregå simpelt, billigt og med stor effekt. Det skal være smidigt for landmanden. Bliver det alt for kompliceret og omkostningstungt, vælger den landmand, der ikke selv går på jagt, ofte vildtplejen fra. Derfor er alle vildtplejetiltagene i projektet gen-

nemført i samråd med projektets landmand, der stiller arealerne til rådighed og kommer med input undervejs, så tiltagene bliver så praktisk gennemførlige som muligt.

Korn i lav udsæd som vildtstribe

Alle tiltagene i projektet foretages i vildtstriber placeret i markernes kanter. Her færdes vildtet, og her generer det landbrugsdriften mindst muligt. Det er der sådan set ikke noget nyt i. Men i stedet for at anvende relativt dyre færdigblandede vildtafgrøder, baseres alle vildtstriberne på de kornafgrøder, der alligevel sås på marken – blot udsået med en meget lav udsædsmængde.

De tyndt udsåede striber adskilles fra den øvrige mark med en harvet stribe der giver agerhøns og fasaner mulighed for støvbadning af fjerdragten. Hønsefuglene ynder at pigge insekter i den lysåbne kornstribe, og det er overkommeligt for landmanden at etablere striben samtidig med tilsåning af den øvrige mark.

I princippet kan striben høstes samtidig med den øvrige mark, og landmanden kan tage striben med i dyrkning igen samme år og lave en ny vildtstribe, når marken igen tilsås. Herved undgås at flerårige ukrudtsarter etablerer sig, og agerhønsene får adgang til de etårige ukrudtsarter i vildtstriben, som de behøver. Der gives enkeltbetaling til vildtstriberne på lige fod med den øvrige mark.

Vilde agerhøns er indfanget og flyttet for første gang i Danmark

Engelske undersøgelser viser, at en af de mest effektive måder at genskabe en bestand af agerhøns, er flytning af indfangede vilde agerhøns. Naturligvis forudsat at ter-

www.skovdyrkerne.dk
– nu også tilpasset tablets og smartphones

Vildtstribe med tyndt udsået hvede (her 25 kg/ha.). 30-40 kg anbefales da det giver lidt mere dækning til hønsfluglene og en tilpas åben bund, så de kan pigge insekter i korn og urter. Bemærk barjorden, der skabes imellem striben og selve hvedemarken. Foto: René Didriksen

rænet det nye sted opfylder agerhønsens krav til levested. Derfor er der i projektet indhentet de fornødne tilladelser til at indfange, ringmærke og genudsætte vilde agerhøns.

Der var stor spænding om, hvorvidt det kunne lade sig gøre at indfange en vild flok agerhøns. I så fald er det første gang i Danmark. Det lykkedes rent faktisk i det tidlige forår 2013. En lille flok agerhøns blev med succes indfanget på Bregentved Gods og flyttet til Orø.

Den blev suppleret med udsætning af ca. 30 familieflokke baseret på traditionelle metoder med skrukhøns. Der indfanges og udsættes flere agerhøns i de kommende år.

Vil du vide mere

Projektet fortsætter til 2015 og overtages herefter af de lokale involverede, idet Orø er med på listen over de landsdækkende markvildtlaug, der p.t. er planlagt.

I forbindelse med projektet er hjemmesiden www.agerhønspaarø.dk under udarbejdelse, hvor du vil kunne søge mere information om projektet. Skovfoged og vildtforvalter René Didriksen deler gerne ud af sine erfaringer og kan kontaktes på tlf 57 86 54 60 eller på e-mail rdi@skovdyrkerne.dk.

»Bjerge af juletræer« – en rap

Det er en hovedopgave for Skovdyrkerne at være innovative og samtidig sikre den bedste afsætning ude. I dette forår har vi dels haft folk i Tyskland for at se på egenproduktionen dér, dels i vores indtryk fra de to steder. Først Tyskland (red.):

Af Mogens Bjerre, formand i Skovdyrkerforeningen Midtjylland

Som bekendt går alle Skovdyrkerens juletræer til eksport gennem firmaet GP (Green Product A/S). GP's bestyrelse består af formændene fra de 7 foreninger. I foråret var bestyrelsen i Tyskland for at se på produktionen hos en konkurrent – den tyske egenproduktion.

Turen gik til Sauerland, som er det område i Tyskland, hvor produktionen af juletræer er mest intensiv. Det er et område med mange fornuftige skråninger og gode

vækst- og læforhold. Logistikforholdene er også gode med et veletableret vejnet samt mange lokale læsse- og pakkepladser.

Imidlertid er området ganske udsat for vinter- og forårsfrost, der kan skade kulturer helt op i salgsklare størrelser. Dette var bl.a. tilfældet i foråret 2012, hvor man fik store skader.

port fra Sauerland 2013

ning for den danske produktion af juletræer. Som en del af dette arbejde har vi hele tiden anten-
USA for at se på en helt anden tilgang til juletræsproduktion. De følgende to artikler beskriver

Kulturanlæg med omkring 10.000 planter pr. ha. Foto Anders Saldern Nielsen

Et andet (men selvsagt) problem er konsekvensen af, at man gerne anlægger kulturerne med få eller ingen spor. Det vanskeliggør og fordyrer dermed pasningen, og det betyder manuel udslæbning af træerne ved oparbejdning, hvilket er irrationelt og skadeligt.

Kulturanlæg

Vi så kulturer anlagt på skråninger, i skov og på bjerg-
toppe (flade toppe). Typisk i meget stor skala, med meget

store bevoksninger og med få eller ingen køre-/sprøjtespor. Kulturerne er enten nyanlæg på landbrugsjord eller genplantning efter tidligere produktioner. Plantesystemet er typisk 1 x 0,8/0,9 meter med henblik på udtag af mange små træer. Altså godt 10.000 planter pr. ha.

Der er en del salgsklare kulturer, men mange kulturer anlagt indenfor de seneste 1-5 år. De salgsklare kulturer skønnedes at udgøre under 20-25%. Den store overvægt af unge kulturer må forventes at give store udtag om 3-6

år. Langt hovedparten af de salgsklare kulturer var træer i størrelser op til +175 cm og i en ringe kvalitet. Dog så vi især en enkelt kultur – ca. 150.000 træer – i ensartet høj (prima/standard) kvalitet og i størrelser fra 175/200 cm og +200 cm. Denne kultur var beliggende på en flad bjergtop.

Mængden af juletræer i området udgør et betydeligt milliontal og koncentrationen er ganske markant i området. Der plantes mest nordmann, men også rødgran, blågran og enkelte nobilis til klip. De fleste kulturanlæg var monokulturer, men vi så også blandede kulturer. Eksempelvis så vi bevoksninger af nordmann med hver 3. række eller hvert 6.-7. træ i rækken som en anden træart, f.eks. rødgran eller blågran. En grund til at blande var at signalere en permanent bevoksning på længere sigt, da delstatsregeringen p.t. overvejer restriktioner på juletræsdyrkning på højt beliggende skråninger.

Kulturpleje

Det generelle billede er en vilkårlig og utilstrækkelig kulturpleje med en relativ beskedne grad af vækst- og formregulering. Mange kulturer var repareret efter frostskafer, men uden stort held.

Den generelle vækstregulering, der trods alt finder sted, foregår med Top-Stop-tang. I en nyreguleret kultur var der kun få træer, der sivede saft/harpiks – altså tegn på utilstrækkelig behandling. Nogle kulturer var formreguleret, men hovedparten i ringe udførelse. Der var også kulturer, som var formklippet for f.eks. 2 år siden uden efterfølgende skudbrækning (nipping) med det resultat, at træerne antog cylinderform.

En del af træerne stod med ingen eller få internodie-skud, især i den øverste tredjedel. Dette var meget udbredt i unge kulturer på 3-5 år, formodentlig på grund af frost. Vi så i øvrigt kun få træer med røde nåle.

Der anvendes fuglepinde, men meget vilkårligt – også i den enkelte kultur.

Næsten al pleje udføres manuelt med billige østarbejdere. Imidlertid lod uddannelse og instruktion til at ligge på et lavt niveau. Til ukrudtsprøjtning anvendes stort

set kun rækkegående udstyr. Der var meget rent i de fleste kulturer, hvilket vidner om god sprøjtestrategi.

Kvalitetsniveauet var generelt betydeligt under det, vi kender som "Skovdyrkerniveau". Vi så kulturer, hvor der var mindre end 10% prima/standard træer, blandt andet meget store, meget ensartede kulturer med supermarkedstræer – men med gode logistik- og adgangshold. En stærk konkurrence på dette område kan forudses.

Vores konklusion til producenterne: Lav prima-træer

De danske producenter bør bygge deres produktion på en viden om markedet. Vort besøg i Tyskland understreger, at det synes at være fornuftigt så vidt muligt at tilrettelægge produktionen imod træer af god kvalitet. Men brug din lokale juletræsskovfoged ved planlægning og fastlæggelse af din produktionsstrategi.

Skovdyrkernes høje faglighed og store erfaring indenfor juletræer kombineret med solidt markedskendskab fra GP, kommer her de lokale medlemmer til gode i form af aktuel og kompetent rådgivning. Skarp viden om produktion og pleje samt indsigt i markedet må forventes at blive af største vigtighed i de kommende år med stigende konkurrence.

De rejsende: Anders Saldern Nielsen (Østjylland), Per Kamp (Vestjylland), Torben Bille Brahe (Fyn), Mogens Bjerre (Midtjylland) og Frede Andersen (Syd). Formændene fra Øst og Nord-Østjylland var forhindrede.

USA – juletræsdyrkning på en anden måde

Brian Boeberg fra Green Product, Kai Boisen fra Skovdyrkerforeningen Østjylland og Michael Gehlert fra Skovdyrkerforeningen Vestjylland var i sommer på inspirationstur til North Carolina i det østlige USA sammen med Grossistforeningen for Pyntegrønt og Juletræer. Det gav mange både positive og negative indtryk. Interessant var den meget intensive dyrkning – og desværre også den vanskelige økonomi. Men der var tro på fremtiden.

Østamerikansk landskab præget af juletrædyrkning. Foto Michael Gehlert

Formålet med turen var at undersøge dyrkning og dyrkningsforhold, marked og kundesegmenter – og økonomien – i den meget anderledes amerikanske verden.

Produktion og overproduktion

Der bruges hvert år ca. 125 mio. juletræer i USA. Heraf er kun 28 mio. naturlige ('real trees'), mens resten er plastiktræer ('fake trees'). Da plastiktræerne holder 4 år i gennemsnit, er det årlige salg af plastiktræer 24 mio., altså svarende til salget af naturtræer.

»The big box stores – basically as close to the devil, as you can come«

Hovedtræarten i North Carolina, der er USA's næststørste juletræsproducent, er en østamerikansk ædelgran, Fraser Fir (*Abies fraseri*), der har samme dominerende rolle i denne del af USA, som nordmannsgranen har herhjemme.

Man eksperimenterer dog med andre arter (bl.a. balsamgran, blågran og nordmannsgran). I Vestamerika produceres især nobilis og douglas. Alle træer er stærkt beskåret eller tilhugget, så de fremstår ekstremt tætte og velformede ("Anders And-træer").

Der er ca. 3000 producenter i alt i USA, hvoraf en fjerdedel er organiseret i den nationale juletræsdyrkerforening – der altså ikke har flere medlemmer end Danske Juletræer!

Tidligere var antallet betydelig højere, men overproduktion og deraf følgende dårlig økonomi har reduceret antallet af producenter betydeligt. Den gennemsnitlige årlige produktion pr. producent er knap 10.000 træer.

Overproduktionen er et stort problem. Man vurderer, at den samlede overproduktion er på 10-15 mio. træer. "Vi blev for grådige", siger en producent. Man håber dog på en vending i markedet i løbet af et par år.

Marked og kundesegmenter

Hovedaftageren er de store kæder – "the big box stores". De er hårde at være oppe imod. Som en ejer udtrykte det: "they are basically as close to the devil, as you can come".

Træerne handles her på helt andre betingelser end herhjemme. Producenten skal selv stå for salget og studepladsen ved de store indkøbscentre. Han skal levere et bredt sortiment af træer. Hvis han ikke selv har dem, må han ud og købe hos andre producenter. Man forlanger også, at der stadig er et pænt udvalg helt op til jul,

hvilket betyder, at omkring 5% må smides ud, når der ryddes op efter salget. Beregninger viser, at denne del af kundebetjeningen koster producenten omkring 4 USD (23 kr.). (Tænk på, hvor nemt de danske producenter har det!)

Ud over de store centre handles der en tilsvarende (men faldende) mængde træer gennem havecentre, på grøntorve mv. og endelig sælges omkring 30% som selvhugst hos de producenter, der ligger i tilpas afstand fra de større byer.

Prisernes dyk

Man regner med, at producenterne i øjeblikket taber 2-4 USD pr. træ (11-23 kr.) for de træer, der sælges ved de store supermarkeder. Økonomien er bedre ved salg i havecentre og bedst ved selvhugst hos producenterne. Priserne til forbrugerne har været relativt stabile, men producenterne har fået en stadig mindre del af kagen, mens grossistledet og detailhandelen har skummet fløden.

Producentpriserne er 14-15 USD (79-85 kr.) for et gennemsnitstræ på lidt over 2 meter hos de store kæder og omkring 20-24 USD (113-135 kr.) i havecentrene. Da de var på toppen, var de en halv gang højere.

Producenterne forsøger at komme ud af deres afsætningsmæssige klemme ved at opdyrke nye markeder – Mellem- og Sydamerika er i fuld gang, og man er så småt startet i Kina – og ved at produktudvikle. Der laves små træer til bord-brug, og man er begyndt at bruge grønt til kranser, guirlander o.l. Nogle har startet postordresalg til detailkunder via nettet. Og nogle udvider julemarkederne med hestekøreture, gårdbutikker m.v.

Dyrkning og dyrkningsforhold

Man planter 3-5.000 planter pr. ha. Omdriftstiden er 6-8 år. Det er mange steder normalt med et bunddække af kløver. Det holder på jorden på skråningerne, det giver kvælstof til træerne og det holder det meste andet ukrudt væk. Denne produktionsform er mulig, fordi risikoen for frost er lille. Der arbejdes med en kløversort, der tåler moderat Roundup-sprøjtning.

Når træerne er omkring 3 år starter formtilretningen. Første år reduceres kun toppen, derefter klippes både siderne og toppen. Der hugges meget intensivt med kniv i juli og august hvert år indtil salg. Arbejdskraften er typisk 'latinoer'. Mindstelønnen er 42 kr./t.

Man har to alvorlige sygdomsproblemer. Dels en stam-melus, som er indslæbt fra Europa, og som bekæmpes med plansprøjtning. Dels *Phytophthora cinnamomi*, som har ødelagt en stor del af den naturlige bestand af Frasergranen, og som har ødelagt mange kulturer. Her findes ingen bekæmpelsesmetoder, så man tester en række alternative arter.

Samarbejde med forskningen og formidlingen

Juletrædyrkingen betragtes som en ren landbrugsproduktion – i USA har man dog ikke hørt om enkeltbetaling. Der findes en avlerforening, der dog kun orga-

A lot of stripes, but only one star: Skovrider Michael Gehlert ser på formhuggede juletræer i USA

niserer omkring en fjerdedel. Producenterne arbejder tæt sammen med det lokale landbrugsuniversitet, der har 4-5 mand ansat udelukkende til juletræerne. Forskningen er praksisnær og anvendelsesorienteret. Statens landbrugskonsulenter rådgiver også på området, som er politisk velset og værdsat.

Det korte af det lange

Professionel juletræsproduktion er ældre i USA end i Danmark. Man er nu inde i den tredje overproduktionsbølge – med prisfald, usolgte træer og konkurser. På produktionssiden går udviklingen imod større enheder og kortere forsyningskæder. På aftagersiden vinder de store kæder markedsandele.

Omvendt bobler det stadig med optimisme og virke-trang. Man satser på innovation og udvikling, og på markedsføring på gamle og nye markeder. Man tror simpelthen på fremtiden.

(phi@skovdyrkerne.dk på grundlag af en rejserapport)

Stop brændeafgiften

Følg kampen mod brændeafgiften på facebook
www.facebook.com/stopbraendeafgiften

Tredje torsdag i august – så er

En dag med solskin uden at temperaturen var alt for høj gav et godt messevejr og der var, vanen tro, mange besøgende. Både producenter og udenlandske opkøbere kommer på messen, der har to formål: dels at præsentere grej og planter til produktion og høst af juletræer og klippegrønt, dels at handle produkterne.

Af Frands Fraas Nielsen, inkl. fotos (ffn@skovdyrkerne.dk)

Vi fokuserer i denne artikel på redskaber til håndarbejde, fordi de fleste producenter ofte selv udfører dette arbejde, mens maskinopgaver udføres af entreprenører.

Håndsakse

På udstillingen blev bl.a. vist sakse af mærkerne Felco og Wolf. Den bedste saks til tilklipning er en saks med buet skær og klingens på siden af modholdet – modsat en saks til klipning af pyntegrønt, hvor klingens er lige og modholdet også er lige.

Saksene udvikles i forskellige størrelser og udformninger, så de passer til den enkelte opgave. Senest er håndtagenes form skabt med henblik på bedre ergonomi, og klippehovedet findes i forskellige vinkler i forhold til håndtagene. Alt medvirker til bedre arbejdsstillinger og mindsker belastningen af hånd, håndled og underarme.

Når du har fundet de rigtige sakse til opgaverne, så sørg for at have 3-4 forskellige, og gør en dyd ud af at holde dem skarpe. En lille lommelibesten koster kun ca. 100 kr.

Saks til tilklipning til venstre. De to til højre til klipning af grønt. De to til højre i forskellig størrelse og med tvistet skær.

Skal du klippe rigtig meget pyntegrønt, kan du overveje at anskaffe en saks, der er drevet enten af et batteri eller med trykluft. Tryklufdsdrevne sakse kræver normalt en kompressor med slange til montering på en traktor. På messen sås et nyt udstyr med en trykbeholder til at bære på ryggen. Udstyret var handy og effektivt. En trykflaskes kunne levere luft til et par timers arbejde, så det er nødvendigt med mindst 2 trykflasker for at få sammenhæng i arbejdet. Et samlet udstyr med saks, to trykflasker og en højtrykskompressor koster ca. 40.000 kr.

Som alternativ til dette udstyr tilbyder bl.a. Felco en aku-saks med et batteri på ryggen. Saksen er lidt langsommere i klippet, men batteriet kan holde en hel dag, og prisen ligger i omegnen af 15.000 kr.

Easyroller

Easyroller til topskudsforkortning viste to forbedringer: Mere ergonomiske håndtag og udvidelse af farvestofsortimentet til nu også at omfatte rød, hvilket gør det lettere at skelne mellem de forskellige behandlingstidspunkter.

Easyroller til topskudsforkortning, nu med forbedret ergonomi og udvidelse af farvesortiment.

r der Langesømesse

Regntøj

Et par sæt regn-/arbejdstøj i rivfast kvalitet er en god investering. Det anbefales at bruge regnbukser af overalltypen og en god jakke. "Fiskerkvalitet" blev nævnt et par gange. Vi ved også, at det er en meget kraftig kvalitet, og at arbejds komforten ikke er i højsædet. Derfor kan et mere moderne sæt diffusionsåbent regntøj være et godt skiftesæt. Et skifte til arbejdstøj med bedre ventilation på tørre dage vil øge arbejdspræstationen væsentligt.

Prismæssigt ligger regntøj fra 3-500 kr./sæt og det dobbelte for sæt med bedre komfort.

Benzin

Skovning af juletræer sker oftest med motorsav. Det sker i tæt bevoksning og skoveren står foroverbøjet med hovedet tæt på jorden – derved bliver han udsat for en "tåge" af udstødningsgas fra saven.

Aspen er en benzin med få tilsætningsstoffer, der ifølge firmaet bl.a. skulle give et bedre arbejdsmiljø, skåne maskinerne og det omgivende miljø. Produktet er bevisligt mere rent, og brugen er ikke forskellig fra almindelig benzin. Der findes varianter både til 2- og 4-taktsmotorer. Prisen er ca. 3 gange så høj som alm. benzin.

Green Product sælger dine juletræer

Den flotteste stand på Langesø var Green Products. Standen har en god beliggenhed og terrænet udnyttes optimalt til at præsentere medlemmernes produkter. Snak med kunder og medlemmer varetages af ca. 20 salgsskovfogeder ledet af direktør Brian Boeberg.

Brian Boeberg oplyser, at standen hele dagen var velbesøgt, dels af medlemmer, dels af udenlandske indkøbere. Nogle aftaler indgås på selve udstillingen, men de fleste handler afsluttes i dagene omkring messen. Køberne vil jo gerne se, hvilke varer de køber. Green Product/Skovdyrkerne er i stand til at betjene opkøberne med besigtig-

gelse af kulturer i kraft af vore mange salgsskovfogeder rundt om i landet. Resultatet er også, at der er afsluttet handler i normalt omfang, herunder salgsaftaler med betydende udenlandske kunder.

Alle ved, at udbuddet af træer er stigende i disse år – derfor skal salgssarbejdet intensiveres og markederne udvides. Green Product er en central spiller på det område.

Her sidst i august er der ved at danne sig et billede af afsætningsmulighederne. De danske træer er normalt større og generelt af bedre kvalitet end træer produceret andre steder i Europa. De store og gode træer klarer sig bedst i et presset marked. Det er oplevelsen, at markedet for træer over 1,75 m af god kvalitet er ganske positivt med et svagt fald i prisen. For træer af 3. og 4. sortering, særligt hvis de er små, er udsigterne mere blandede.

Green Product har afsætning til en lang række udenlandske kunder, og træerne bliver placeret på det marked, hvor de bliver værdsat mest.

Langesø 2014

Har du skrevet 21. august 2014 ind i din kalender? Det er datoen for næste års Langesømesse.

Den flotteste stand på Langesø var Green Products. Her Skovdyrkerens salgsskovfogeder med Brian Boeberg i spidsen.

Så selv eg

Egene er også i år mange steder fulde af agern. Hvorfor ikke forsøge at udnytte denne naturens gave? Agern er velegnede til 'selv-såning'.

Der er tale om en gammel, simpel og afprøvet metode. Den er f.eks. velegnet i hegn, remiser og skovbryn. Også hvor man gerne vil have egen ind i lysåbne nåletræs-bevoksninger, eller i juletræsbevoksninger under afvikling.

Hvordan gør man?

1. Sørg for at såningsstedet så vidt muligt er fri for ukrudt. F.eks. ved rillepløjning eller kulla-bearbejdning i skov, eller ved pløjning og/eller roundup-sprøjtning på landbrugsjord.
2. Så så hurtigt som muligt om efteråret, når modne agern er tilgængelige på træerne eller på jorden.
3. Placer frøene i 2-3 cm dybde – med planterør, spade eller plantestok. Træd til.

Egene kommer forbavsende hurtigt. Det er ikke ualmindeligt, at de er 5-6 meter høje ved 10-års alder. Hvis der er tale om en mindre remise til vildtet eller et skovbryn, kan agern eventuelt blandes med frø fra andre træ- eller buskarter. Disse kan købes hos en skovfrøhandler.

På grund af de store frø og egens konkurrencedygtighed kan man ofte klare sig uden efterfølgende renholdelse.

Større bevoksninger

Det er også muligt at så hele bevoksninger med eg, specielt på landbrugsjord. På Trolleholm Gods i Sydsvetrig har en dansk skovrider således sået 300 ha landbrugsjord til med eg. Til produktionsformål! Større markstykker tilså normalt med maskine. Der bruges 80-100 kg agern pr. ha. Agern koster 30-60 kr./kg.

Hegning anbefales absolut ved større stykker i skov eller på mark, idet de unge egeplanter er guf for vildtet.

Man skal være opmærksom på, at ved tilsåning af egentlige skovbevoksninger skal der ifølge loven anvendes enten agern fra ejendommens egne ege – eller godkendt frø. Det er ikke lovligt at bruge agern fra en nabos egebevoksning eller fra det nærliggende egekrat.

Større anlæg med indkøbte frø kan med fordel udskydes til om foråret. Herved undgås musegnav i løbet af vinteren. Hvis man selv har indsamlet frøet, men vil vente med at så til om foråret, kan man lade en professionel frøhandler opbevare det gennem vinteren.

Fordel: En bedre rodudvikling

Det skal dog slås fast, at såning sjældent giver en så ensartet og komplet en kultur som plantning. Selv frøhandleren vil sige, at en plantning med mange og gode planter giver det bedste, sikreste og mest problemfri resultat på langt sigt.

Men omvendt er det spændende at se de 'selv-såede' ege komme op. Og som en kontant fordel, får man altid en bedre rodudvikling, idet den naturlige pælerod ikke bliver forstyrret af rodbeskæring eller omplantning.

(phi@skovdyrkerne.dk, vignetter af Georg Hansen)